

N:o 32.

Ank. till Riksd. kansli den 23 febr. 1909, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från Laholms kungsladugård i Hallands län.

(I. A.)

I en till Riksdagen den 5 innevarande månad aflåten, till statsutskottet för beredande behandling remitterad proposition (n:r 35) har Kungl. Maj:t, under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, *dels* att ett å en af kommissionslandtmätaren W. Raquette år 1908 upprättad karta utmärkt område om en hektar må från Laholms kungsladugård i Laholms socken af Hallands län afskiljas och till Ahla jordbruksförening försäljas mot en köpeskilling, som på föreningens bekostnad skall bestämmas af tre gode män, af hvilka Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet och sökanden, hvar för sig, utse en och domaren i orten den tredje, samt under villkor i öfrigt:

att köpeskillingen icke må bestämmas till lägre belopp än 2,000 kronor och skall vid tillträdet inbetalas till länsstyrelsen;

att området må af föreningen tillträdas vid utgången af nu löpande arrendeperiod den 14 mars 1921 eller dessförinnan å tid, hvarom föreningen kan med vederbörande arrendator öfverenskomma;

att föreningen tillförsäkras rätt att, så länge området begagnas till märteltäkt, begagna de å förenämnda karta med n:r 4 och n:r 5 betecknade vägar till området med skyldighet för föreningen att underhålla desamma;

att föreningen skall i gränsen mellan det försålda området och egendomens öfriga ägor uppsätta och underhålla nödigt stängsel; samt att föreningen ensam vidkännes de med områdets afskiljande samt med köp och lagfart därå förenade kostnaderna;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljning inflyta, må på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anfört följande:

»I en till domänstyrelsen ingifven ansökning har styrelsen för Ahla jordbruksförening anhållit att för anskaffande af behöflig mangel få inköpa ett å en af kommissionslandtmätaren W. Raquette år 1908 upprättad, ansökningen vidfogad karta utmärkt område om en hektar af Laholms kungsladugård i Laholms socken af Hallands län äfvensom förvärfva rätt att anlägga vägar till nämnda område å de sträckor, som å kartan utmärkts med ägofigurerna 4 och 5, mot erläggande af en köpeskillning af 800 kronor och mot skyldighet att underhålla nämnda vägar.

Ifrågavarande egendom är för närvarande utarrenderad till den 14 mars 1921.

Å ansökningshandlingen har egendomens arrendator tecknat förklaring, att han icke hade något mot ansökningen att erinra samt att han icke af Kungl. Maj:t och kronan fordrade någon som helst ersättning under återstående arrendetiden för hvad han vid bifall till ansökningen kunde komma att få afstå.

Uti infordrade yttranden i ärendet hafva domänintendenten och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet meddelat, att mangel-tillgången å egendomen anses vara så riklig, att det nu ifrågavarande området kan utan olägenhet försäljas, samt vidare förmält, att de icke hade något att erinra mot bifall till framställningen samt att enligt deras åsikt köpeskillingen för området ifråga borde bestämmas genom värdering i vanlig ordning.

För egen del har domänstyrelsen förordat bifall till föreningens ansökning samt anfört, att köpeskillingen för området borde lämpligen kunna bestämmas i den ordning, som föreskrifves i nådiga förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Efter det förberörda utlåtanden afgifvits, har vederbörande domänintendent beträffande det till försäljning ifrågasatta områdets saluvärde i ytterligare infordradt yttrande anfört följande.

Det saluvärde, som vid en eventuell försäljning af ifrågavarande område lägst borde åsättas, borde beräknas med hänsyn dels till själfva jordvärdet, dels till de olägenheter för stamhemmanets skötsel och brukande, som kunde blifva en följd af områdets upplåtande. Likaledes borde tagas i betraktande den minskning i arrendeafgiften, som borde tillerkännas arrendatorn af kungsladugården i följd af områdets afstående och vägarnas begagnande.

Samtliga dessa värden syntes böra uti försäljningspriset kapitaliseras och icke i enlighet med ansökningshandlingarna delvis vara föremål för en mera enskild uppgörelse mellan sökanden och nuvarande arrendatorn af kungsladugården.

Då enligt lämnad upplysning köparen vore villig att erlægga en summa i ett för allt af 2,300 kronor och arrendatorn förklarar sig nöjd med en minskning i arrendeafgiften af 75 kronor, hvilket belopp årligen borde afdragas arrendesumman för hvart och ett af de återstående arrendeåren efter det området tagits i besittning, har domänintendenten för sin del tillstyrkt, att nämnda saluvärde, 2,300 kronor, åsattes området vid en eventuell försäljning såsom varande fullt skäligt samt att köparen i öfrigt tillförbundes de skyldigheter rörande vägarnas anläggning och underhåll, som uti ansökningshandlingarna blifvit utfästa. Dessutom har domänintendenten föreslagit att sökanden måtte få komma i åtnjutande af de förmåner rörande köpeskillingens gäldande, som vore medgifna uti nådiga skrifvelsen till domänstyrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse ifråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner.

Såsom af domänintendentens utredning framgår, måste ifrågavarande område anses hafva betydligt högre värde än det af föreningen först erbjudna. Föreningen har ock, såsom af berörda utredning äfvenledes framgår, sedermera förklarar sig villig att betala ända till 2,300 kronor, därvid dock förutsatts, att kronan skulle träffa uppgörelse med egendomens arrendator. För min del anser jag, att det vore lämpligare, om på sätt eljest i liknande fall plägar ske, vederbörande köpare hänvisades att träffa uppgörelse med arrendatorn. I stället borde köpeskillingen kunna beräknas något lägre, t. ex till 2,000 kronor. Jag vill dock erinra, att denna beräkning endast innefattar ett minimum. Skulle vid den särskilda värdering af gode män, som i hvarje fall bör föregå försäljningens afslutande, sistnämnda belopp visa sig vara för lågt, måste uppenbarligen föreningen vara beredd att betala det högre belopp, hvartill värderingsresultatet föranleder. Domänintendentens för-

slag, att köpeskillingen skulle få gäldas afbetalningsvis anser jag mig icke kunna biträda.»

På grund af hvad departementschefen sålunda anført och under åberopande i öfrigt af hvad i ärendet förekommit, hemställde departementschefen om aflåtande af förevarande proposition.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet, som af handlingarna i ärendet inhämtat, att syftmålet med Ahla jordbruksförenings förvärf af mark från kungsladugården är att föreningen må blifva satt i tillfälle att bereda traktens jordbrukare tillgång till därå befintlig mærgel, hvaraf dessa jordbrukare äro i saknad, har visserligen ansett, att detta behof skäligen bör tillgodoses. Men ändamålet synes kunna vinnas utan att kronan afhänder sig äganderätten till ifrågavarande mark, enär gällande grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, intagna i kungl. kungörelsen den 4 juni 1908, icke synas lägga hinder i vägen för att lägenhet af förenämnda beskaffenhet må från egendomsarrendet undantagas och på särskildt arrende upplåtas. Med afseende härå och då det till försäljning föreslagna området är så beläget, att detsamma på alla sidor omslutes af egendomen tillhörig mark, i följd hvaraf områdets fränskiljande från egendomen i framtiden skulle kunna blifva till olägenhet för densamma, har utskottet ansett sig böra afstyrka den föreslagna försäljningen.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 februari 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.